

Program i kierunki działania Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa

przyjęte Uchwałą Nr 7/2014 Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa z dnia 8 listopada 2014 roku ze zmianami przyjętymi Uchwałą Nr 10/2016 Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa z dnia 2 lipca 2016 roku i Uchwałą Nr 6/2018 Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa z dnia 19 marca 2018 roku

I. WSTĘP

Niniejszy program ma za zadanie zweryfikowanie i skodyfikowanie zasad działania i kryteriów stosowanych przez Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa przy podejmowaniu decyzji o wyborze obiektów zabytkowych oraz zakresie i wysokości udzielanych z Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa dofinansowań do prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych w tych obiektach. Jednocześnie program ten ma służyć uzasadnieniu wyjątkowej rangi krakowskich zabytków oraz informowaniu społeczeństwa o zasadności i sposobie podziału społecznych środków.

Prawne podstawy niniejszego programu to:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 kwietnia 1997 roku,
- Ustawa z dnia 18 kwietnia 1985 roku o Narodowym Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa (Dz. U. 1985, Nr 21, poz. 90 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2003, Nr 162, poz. 1568 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa z dnia 21 listopada 1996 roku o muzeach (Dz. U. 1997, nr 5, poz. 24 z późniejszymi zmianami),
- doświadczenia i praktyka Społecznego Komitetu w latach 1990–2018, zapisane w corocznych programach merytorycznych i sprawozdaniach z ich realizacji.

Społeczny Komitet czerpie z dorobku organizacji międzynarodowych powołanych w celu ochrony dziedzictwa kulturowego ludzkości, w tym w szczególności z:

- Konwencji o ochronie dziedzictwa architektonicznego Europy z 1985 roku;

- Międzynarodowej Karty Ochrony Miast Historycznych ICOMOS z 1987 roku (tzw. Karty Waszyngtońskiej),
- Konwencji UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego z 2003 roku,
- Deklaracji w sprawie ochrony otoczenia budowli, miejsc i obszarów stanowiących dziedzictwo ICOMOS z 2005 roku (tzw. Deklaracji z X'ian),
- Rekomendacji UNESCO w sprawie historycznego krajobrazu miejskiego z 2011 roku.

Niniejszy program w pierwszym rządzie określa zadania wynikające bezpośrednio z wykonywania ustawy o Narodowym Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa, to jest:

- sposoby realizacji konserwatorskiej wizji Krakowa,
- hierarchię zadań konserwatorskich i kryteria ich wyboru,
- zadania wchodzące w skład prawidłowego cyklu prac konserwatorskich,
- podstawowe zasady współpracy z właścicielami i użytkownikami zabytków.

Na drugim planie znajdują się dodatkowe funkcje pełnione przez Komitet, który pragnie być ciałem doradczym dla władz państwowych i samorządowych w zakresie ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego Krakowa, a także głosem opinii środowisk nauki i kultury w tych sprawach.

II. IDEOWE PODSTAWY ODNOWY ZABYTKÓW KRAKOWA

Kraków – dawna stolica Polski, miasto historii i zabytków, pomnik tradycji, a zarazem żywy ośrodek nauki, kultury i sztuki – jest najcenniejszym skarbem narodowym Polaków, wiążącym się z najwybitniejszymi osiągnięciami kultury europejskiej i światowej. Dla trwałego zachowania wartości kulturowych Krakowa szczególne znaczenie mają ochrona, konserwacja i rewaloryzacja jego zabytków. Zadania te, podjęte na szeroką skalę w latach siedemdziesiątych XX w., wraz z ustawą o Narodowym Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa z 1985 roku zyskały rangę ogólnopolską. Rangę tę wymownie podkreśla dziś polityka najwyższych władz państwowych z Prezydentem RP i Parlamentem RP na czele. Prezydent RP powołuje skład Komitetu. Za pośrednictwem swej Kancelarii Prezydent RP corocznie przekazuje na Narodowy Fundusz niezbędne środki, utrzymuje też Biuro Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa. Osoba Prezydenta RP stanowi o prestiżu, wysokiej randze i stabilności działania Komitetu. Mecenat Głowy Państwa stwarza

historyczną ciągłość troski i opieki nad najwyższymi wartościami kultury narodowej i pamiątkami historycznej świetności Polski.

Wyjątkowość Krakowa – jako światowej klasy zespołu zabytkowego – wymaga stałego przypominania. Wyjątkowość ta jest wynikiem wielu historycznych faktów i uwarunkowań decydujących o symbolicznym znaczeniu tego zespołu, jego wartości artystycznej, różnorodności i autentyczności.

Symboliczny walor krakowskiego zespołu zabytkowego jako pomnika światowego i narodowego dziedzictwa, odgrywającego istotną rolę w określeniu tożsamości Polaków, polega zwłaszcza na istnieniu:

- Wawelu z Zamkiem Królewskim i Katedrą jako dokumentu największej w historii świetności Królestwa Polskiego, odbieranego powszechnie – zwłaszcza od czasu upadku I Rzeczypospolitej – jako narodowa relikwia i pamiątka narodowej chwały,
- najstarszego na ziemiach polskich uniwersytetu o nieprzerwanej, przeszło sześciowiekowej tradycji, której materialny zapis stanowią od 1400 roku zespoły budowli uniwersyteckich;
- dokumentów wielkiej, chrześcijańskiej kultury duchowej, wyrażających się w narodowych sanktuariach, w dziesiątkach kościołów i siedzib zakonów oraz w wielkiej kulturze materialnej, szczególnie z historycznych okresów gospodarczego rozwoju Krakowa i Polski;
- różnorodności kulturowej, wyrażającej się zarówno w wybitnych osiągnięciach działających w Krakowie artystów wielu narodów (zwłaszcza Włochów i Niemców), jak i w świetnym rozwoju Miasta Żydowskiego na krakowskim Kazimierzu – jednego z czołowych dzieł kultury duchowej żydowskiej diaspory od XV do XX wieku;
- związku z najważniejszymi postaciami i wydarzeniami historii Polski XX wieku wpisującymi Jej dzieje najnowsze w kontekst uniwersalny: od powstania pod wodzą Józefa Piłsudskiego I Kompanii Kadrowej i Legionów Polskich, przez odzyskanie Niepodległości w 1918 roku, martyrologię Polaków i Żydów w okresie II wojny światowej, po ponowne odzyskanie Niepodległości w 1989 roku poprzedzone wyborem arcybiskupa Krakowa Karola Wojtyły na papieża Jana Pawła II.

Wybitna wartość artystyczna zespołu zabytkowego Krakowa, będącego największym w Polsce zespołem historycznego krajobrazu miejskiego, wynika tak z

całokształtu miasta jako swoistego, wielowątkowego dzieła sztuki, jak i z istnienia dziesiątków zabytków, wśród których na szczególne wyróżnienie zasługują:

- największy w tej części Europy zespół budowli przedromańskich i romańskich będących świadectwem przejścia od przedpaństwowych do państwowych form organizacji życia społecznego oraz włączenia Polski w obręb cywilizacji chrześcijańskiego Zachodu;
- najświetniejsza w średniowiecznej Europie kreacja urbanistyczna w postaci układu przestrzennego miasta Wielkiej Lokacji z 1257 roku, wypełniona zabudową najwyższej klasy, rozwijającą się od XIII do XIX wieku, zachowująca do dziś ciągłość i czytelność granic, układów, form architektonicznych i treści niematerialnych;
- najświetniejsze w późnośredniowiecznej Europie dzieła schyłkowego gotyku z Ołtarzem Mariackim Wita Stwosza (1477–1489);
- najwybitniejsze w Europie realizacje renesansowe, dorównujące włoskim pierwowzorom, z wawelskim dziedzińcem arkadowym (1510–1535) i wawelską Kaplicą Zygmuntowską (1517–1531) na czele;
- wybitne dzieła sztuki baroku, w twórczy sposób rozwijające swe włoskie pierwowzory (w pierwszym rzędzie: jezuicki kościół św. św. Piotra i Pawła, erem kamedułów na Bielanach, uniwersytecki kościół św. Anny);
- dzieła sztuki z XIX wieku jako wyraz duchowego przewodnictwa Krakowa na ziemiach polskich w dobie niewoli narodowej oraz zachowany w znacznym stopniu, wybudowany w ostatnich dziesięcioleciach XIX wieku system fortyfikacji austriackiej Twierdzy Kraków;
- wybitne dzieła sztuki polskiej z XX wieku.

O różnorodności krakowskiej architektury, wynikającej z wielorakich funkcji miasta i zróżnicowania dawnej społeczności Krakowa, decydują szczególnie:

- architektura rezydencjonalna związana z mecenatem królewskim i magnackim;
- architektura sakralna: kościoły, klasztory, synagogi, cerkwie;
- architektura mieszczańska: setki kamienic;
- architektura miejska: średniowieczne fortyfikacje, ratusze (Krakowa i Kazimierza), Sukiennice, zabytki techniki;
- architektura uniwersytecka: kolegia, bursy;
- architektura użyteczności publicznej, rozwijana zwłaszcza w XIX i XX wieku;
- architektura obronna wieku XIX i początku XX wieku;

- architektura Nowej Huty;
- zabytkowe cmentarze różnych wyznań.

Autentyzm zespołów zabytkowych Krakowa, który – w przeciwieństwie do większości polskich miast historycznych o charakterze metropolitalnym – uniknął wielkich, niszczących kataklizmów oraz wielkich przesiedleń ludności, polega zarówno na autentyczności jego kształtu urbanistycznego, autentyczności materiału i substancji zabytków, na wielowiekowej trwałości ich funkcji i sposobów użytkowania, jak i na ciągłości ducha i samoświadomości użytkowników zabytków – mieszkańców miasta oraz instytucji mających swoje siedziby w obiektach zabytkowych.

Konserwatorska wizja Krakowa, określona po raz pierwszy przez Komitet w programie z roku 1990, nadal zachowuje swą aktualność jako cel działań podejmowanych przez Komitet. Jak wówczas – za główne założenia owej wizji uznać należy akcentowanie:

- w treści: symbolicznych wartości Krakowa jako pomnika światowego i narodowego dziedzictwa, odgrywającego istotną rolę w określaniu tożsamości Polaków;
- w formie: estetycznych walorów kompozycji urbanistyczno-krajobrazowej miasta z wyeksponowaniem historycznych panoram, a także układów przestrzennych wypełnionych przez zespoły i obiekty zabytkowe, uzupełnionych przez architekturę współczesną i zieleni;
- w funkcji: ośrodka kultury, nauki, sztuki i turystyki w skali krajowej, europejskiej i światowej.

Dla urzeczywistnienia tej wizji Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa chce działać na rzecz idei ochrony i przywrócenia walorów historycznych, zabytkowych i kulturowych Krakowa poprzez:

- gromadzenie środków Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa i dysponowanie nimi;
- opracowywanie i realizowanie wieloletnich planów ochrony, konserwacji i rewaloryzacji zespołów zabytkowych Krakowa, przy stałej współpracy z władzami konserwatorskimi;
- udzielanie właścicielom i użytkownikom obiektów zabytkowych pomocy finansowej niezbędnej dla zrealizowania programów konserwatorskich;
- wypracowanie konsensusu społecznego w zakresie kierunków ochrony i odnowy zabytków Krakowa;

- uczestnictwo w kształtowaniu świadomości rangi ochrony zabytków Krakowa w społeczności krakowskiej, ogólnopolskiej i europejskiej;
- pełnienie funkcji konsultacyjnych i opiniotwórczych dla władz państwowych i samorządowych w sprawach związanych z ochroną krakowskiego dziedzictwa kulturowego.

Spółeczny Komitet jest przekonany, że wartości historyczne, zabytkowe i kulturowe decydują o tożsamości i znaczeniu Krakowa na arenie ogólnopolskiej i światowej. Komitet uznaje tezę, że dziedzictwo Krakowa stanowi istotny kapitał, który odpowiednio wykorzystany stanie się nadto źródłem rozwoju gospodarczego miasta i wzrostu polskiego dochodu narodowego. Komitet odnotowuje, że po 25 latach od otwarcia na świat polskiej gospodarki Kraków zyskał pozycję jednej z nielicznych polskich marek o zasięgu globalnym, rozpoznawanej w dużej mierze dzięki swoim zabytkom, sztuce i nauce.

Spółeczny Komitet będzie dbał o zachowanie Krakowa jako miasta żywego, w którym walory kulturowe nie tylko nie hamują życia codziennego mieszkańców, lecz podnoszą jego jakość. Taki kierunek działania uwzględnia nie tylko oczekiwania społeczności miejskiej, lecz także potrzeby globalnego ruchu turystycznego pobudzanego w coraz większym stopniu dążeniem ludzi do poznawania oprócz zabytków także współczesnej tożsamości duchowej, kultury i stylu życia innych społeczeństw.

III. ZADANIA SPOŁECZNEGO KOMITETU I ICH REALIZACJA

1. Realizacja konserwatorskiej wizji Krakowa

Działania Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa winny być podporządkowane konserwatorskiej wizji Krakowa. Dla jej stałego realizowania niezbędne jest przestrzeganie następujących zasad:

- preferowanie działań zabezpieczających autentyczną substancję zabytkową i powstrzymujących proces destrukcji;
- prawidłowe konstruowanie cyklu prac konserwatorskich, poczynając od dokumentacji badawczych, poprzez konserwatorski program (projekt) do wykonawstwa, z zapewnieniem merytorycznego nadzoru na wysokim poziomie;
- konsekwentne stosowanie powyższych zasad w odniesieniu do wszystkich zabytków, niezależnie od ich klasy artystycznej i znaczenia historycznego;

- uwzględnianie w procesach ochrony i rewaloryzacji całościowego kształtowania zespołów urbanistycznych wraz z kontekstem przestrzennym i krajobrazowym oraz wnętrzami urbanistycznymi, wyodrębnionymi w oparciu o analizy historyczne i strukturalno-krajobrazowe;
- szerokie traktowanie działań konserwatorskich, obejmujących zespoły i pojedyncze dzieła architektury wraz z ich otoczeniem (ze szczególnym uwzględnieniem kompozycji zieleni), z podlegającym ochronie konserwatorskiej historycznym wystrojem architektonicznym, rzeźbiarskim i malarskim oraz z historycznym wyposażeniem;
- ochrona i konserwacja zabytkowych konstrukcji oraz dzieł techniki;
- realizacja tej części infrastruktury technicznej, która jest niezbędna dla właściwego zabezpieczenia i użytkowania obiektów zabytkowych.

Spółeczny Komitet z naciskiem podkreśla, że konserwacja zabytków architektonicznych winna być powiązana z konserwacją wystroju, zarówno w budowlach sakralnych (ołtarze i inne sprzęty kościelne, obrazy, rzeźby, malowidła, witraże), jak świeckich. Na zasadzie wyjątku Spółeczny Komitet dopuszcza finansowanie z Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa także prac związanych z infrastrukturą techniczną obiektu zabytkowego, o ile działania takie są nieodzowne ze względu na dobro zabytku w związku z charakterem prowadzonych równolegle prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych.

2. Hierarchia zadań i kryteria ich wyboru

Rozstrzygając o przeznaczeniu środków Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa Spółeczny Komitet konsekwentnie stosuje trzy systemy kryteriów decydujących o podejmowanych zadaniach i ich harmonogramach.

W systemie kryteriów odwołującym się do wartości poszczególnych zespołów i obiektów na hierarchię zadań wpływ mają:

- zabytkowa (historyczna, artystyczna lub naukowa) wartość obiektu i jego wyposażenia związana między innymi z autentyzmem zabytkowej substancji i konstrukcji,
- konieczność prowadzenia prac wynikająca ze stanu substancji zabytkowej: priorytet dla zabytków szczególnie zagrożonych;
- stopień zaawansowania prac: preferencje dla kontynuowania podjętych zadań.

W systemie kryteriów odwołujących się do rangi kompozycji urbanistycznej stosowana hierarchia zadań przyznaje pierwszeństwo obszarowi wpisanemu na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO i stanowiącemu centralną część obszaru uznanego za Pomnik Historii zarządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 września 1994 roku w sprawie uznania za pomnik historii (Monitor Polski z 1994 roku Nr 50 Poz. 814), obejmującemu:

- Wzgórze Wawelskie z Zamkiem Królewskim, Katedrą oraz całokształtem znajdującej się tu zabudowy i fortyfikacjami;
- historyczne centrum Krakowa w obrębie średniowiecznych fortyfikacji miejskich i dziewiętnastowiecznych Plant; za szczególnie ważne zadania uznaje się kompleksowe prace w zespołach zabudowy uniwersyteckiej, w monumentalnych budowlach kościelnych wraz z ich bogatym wystrojem, przy dawnym systemie obronnym i w dawnych kamienicach mieszczańskich;
- Kazimierz z jego bogatą tradycją dwóch kultur – chrześcijańskiej i żydowskiej, obejmujący monumentalne zespoły kościelne i klasztorne, synagogi i cmentarze żydowskie oraz dzieła architektury świeckiej.

Kolejne miejsce w systemie kryteriów odwołujących się do rangi kompozycji urbanistycznej przyznaje się pozostałej części obszaru uznanego za Pomnik Historii zarządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 września 1994 roku, położonej poza obrębem wpisu na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO: średniowiecznemu Kleparzowi, osiemnastowiecznemu Podgórzu, dawnym przedmieściom z Wesołą i Garbarami, terenom zurbanizowanym w dobie autonomii galicyjskiej (1866–1918), obejmującym zespoły zabudowy sakralnej z różnych epok i monumentalne zespoły budowli użyteczności publicznej z XIX i XX wieku, a także obszarom położonym poza centrum miasta, uznanym za Pomniki Historii rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 15 marca 2017 roku w sprawie uznania za pomnik historii »Tyniec – zespół opactwa benedyktynów« (Dz. U. z 2017 roku Poz. 667) oraz rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 listopada 2017 roku w sprawie uznania za pomnik historii »Kraków – Kopiec Kościuszki z otoczeniem« (Dz. U. z 2017 roku Poz. 2267). Dalsze miejsca w systemie kryteriów odwołujących się do rangi kompozycji urbanistycznej zajmują najcenniejsze enklawy na obrzeżach miasta w jego dzisiejszych granicach administracyjnych, związane z dawnymi układami wiejskimi, relikdami wiejskiego krajobrazu, zespołami rezydencjonalnymi i sakralnymi, zespołami fortecznymi oraz wybitnymi założeniami i realizacjami XX wieku.

W systemie kryteriów finansowych pierwszeństwo przyznaje się współpracy z właścicielami lub użytkownikami zabytku zapewniającymi znaczący własny wkład finansowy w rewaloryzację obiektu. Komitet uznaje, że rozległość potrzeb związanych z odnową zabytków tak wielkiego zespołu architektonicznego jak Kraków wymaga uruchomienia na ten cel zasobów finansowych z wielu wzajemnie uzupełniających się źródeł publicznych i prywatnych, krajowych i europejskich. Społeczny Komitet przyznając dofinansowanie do prac przy zabytkach dąży do pomnożenia środków na konserwację krakowskich zabytków poprzez wkład ze strony właścicieli i użytkowników co najmniej równy przyznanemu dofinansowaniu z Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa. Możliwość udzielania dofinansowania w wysokości przewyższającej połowę kosztu prac, łącznie z dopuszczeniem pokrycia z Narodowego Funduszu całości kosztów, przewiduje się tylko w sytuacjach wyjątkowych, takich jak konieczność przeprowadzenia prac przy zabytku o wyjątkowej wartości historycznej, artystycznej lub naukowej, przy zabytku wymagającym przeprowadzenia prac złożonych pod względem technologicznym lub jeżeli stan zachowania zabytku wymaga niezwłocznego podjęcia prac.

3. Rodzaje prac tworzących cykl konserwatorski

Społeczny Komitet uzależnia decyzję o finansowaniu lub współfinansowaniu prac od zagwarantowania przez właścicieli, wykonawców i władze konserwatorskie prawidłowego przebiegu procesu konserwacji, gwarantującego nadaniu rewaloryzacji charakteru zadania interdyscyplinarnego i opartego na naukowych podstawach. W ocenie Komitetu tylko tak przygotowane i prowadzone prace przy zabytku pozwalają prawidłowo wskazać te jego elementy, które w toku prac winny być bezwzględnie chronione. W związku z powyższym Komitet uznaje za niezbędne przypomnienie zasadniczych etapów i chronologii procesu konserwatorskiego:

- etap I: niezbędne i pozostające w bezpośrednim związku z rewaloryzacją zabytku prace badawcze (badania historyczne, archeologiczne, architektoniczne, badania konserwatorskie, ekspertyzy techniczne) służące prawidłowemu opracowaniu programu postępowania konserwatorskiego lub dokumentacji projektowej;
- etap II: dokumentacje projektowe i programy postępowania konserwatorskiego;
- etap III: realizacja prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych;
- etap IV: sporządzenie i przekazanie do właściwych archiwów dokumentacji powykonawczej.

Społeczny Komitet zastrzega sobie prawo wglądu do dokumentacji prac badawczych i dokumentacji projektowej, dokonywania jej oceny oraz uzależnienia przyznania środków finansowych od własnej oceny stanu i poziomu opracowania tej dokumentacji. W przypadku zabytków zdewastowanych lub opuszczonych Komitet uznaje za kluczowy warunek udzielenia dofinansowania z Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa wskazanie przez użytkownika funkcji obiektu gwarantującej jego zagospodarowanie i właściwe utrzymanie w długim horyzoncie czasowym.

Społeczny Komitet podejmuje decyzje o finansowaniu lub współfinansowaniu całości lub wybranego przez siebie fragmentu cyklu konserwatorskiego. W pierwszym rzędzie finansowane są prace związane z realizacjami konserwatorskimi (etap III łącznie z etapem IV). Dla zapewnienia prawidłowości cyklu konserwatorskiego Społeczny Komitet może też podjąć decyzję o finansowaniu prac badawczych i projektowych (to jest etapów I i II).

IV. ORGANIZACJA PRAC SPOŁECZNEGO KOMITETU

Członkowie Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa działają w jego strukturach na zasadzie społecznej, to jest bez wynagrodzenia, oraz zgodnie z zasadą bezstronności. W przypadku wystąpienia konfliktu interesów lub w sytuacjach mogących rodzić podejrzenie braku bezstronności członkowie wyłączają się w odpowiednim zakresie z prac Komitetu.

Społeczny Komitet decyduje o przyznaniu dofinansowań z Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa w trzech trybach dostosowanych do charakteru zamierzonych przedsięwzięć rewaloryzacyjnych.

Podstawowym trybem, służącym wspieraniu prac we wszystkich kategoriach zabytków nieruchomych, jest tryb konkursowy, w ramach którego udziela się dofinansowań przeznaczonych do wykorzystania w okresie od jednego do trzech lat budżetowych, przy czym udzielenie dofinansowania do prac przewidzianych do realizacji w drugim i trzecim roku następuje początkowo w formie przyrzeczenia warunkowego.

Tryb projektów kluczowych przewidziany jest dla zadań w obiektach zabytkowych o strategicznym znaczeniu z punktu widzenia ochrony i promocji polskiego dziedzictwa narodowego, w tym w szczególności dla zadań przewidujących znaczące poszerzenie lub

usprawnienie publicznego dostępu do zabytku. W ramach tego trybu Społeczny Komitet może udzielać w oparciu o wieloletnią prognozę finansową Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa warunkowych przyrzeczeń (promes) wieloletniego wsparcia finansowego wybranych projektów na wszystkich etapach ich realizacji, poczynając od fazy koncepcyjno-projektowej po fazę realizacyjną.

W sytuacjach nadzwyczajnych, związanych z koniecznością natychmiastowego usunięcia stanu awaryjnego zabytku lub koniecznością realizacji pilnych zaleceń władz konserwatorskich, Społeczny Komitet dopuszcza także możliwość udzielania dofinansowań w trybie interwencyjnym, to jest z pominięciem wyznaczonych terminów naborów wniosków o dofinansowanie.

Oceny wniosków w oparciu o zobiektywizowane systemy oceny punktowej dokonują w ramach konkursów zespoły sterujące, w skład których wchodzi powołani przez Prezydium Społecznego Komitetu członkowie Komitetu oraz eksperci zewnętrzni.

Rozstrzygnięcia konkursów o dofinansowania oraz kwalifikacja do objęcia finansowaniem projektów kluczowych dokonywane są w ramach ustalonych przez Społeczny Komitet priorytetów operacyjnych obejmujących zadania proponowane do realizacji w grupach zabytków o podobnym charakterze. Społeczny Komitet może ponadto przewidzieć wydzielenie w obrębie priorytetów operacyjnych dodatkowych programów szczegółowych w postaci działań obejmujących zabytki spełniające określone kryteria w zakresie położenia, funkcji historycznych lub współczesnych, cech wnioskodawców, przedmiotu lub rodzaju planowanych prac konserwatorskich, pochodzenia środków na pokrycie kosztów zadań w części nieobjętej dofinansowaniem lub innych cech istotnych z punktu widzenia realizacji celów strategicznych Społecznego Komitetu. Społeczny Komitet określa w wieloletniej prognozie finansowej Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa limity środków przeznaczone na realizację w kolejnych latach poszczególnych priorytetów i działań, a także limity środków przeznaczonych na dofinansowanie w kolejnych latach wskazanych projektów kluczowych.

W opinii Społecznego Komitetu transparentność działania jest podstawowym warunkiem skutecznego zarządzania dziedzictwem wielkiego miasta historycznego. Decyzje Społecznego Komitetu oraz tryb ich podejmowania mają charakter jawny.”

V. WSPÓŁPRACA Z INNYMI INSTYTUCJAMI

Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa docenia znaczenie kapitału społecznego i konsensusu opinii publicznej dla ochrony miejskich zespołów zabytkowych. Społeczny Komitet dąży do osiągnięcia efektu synergii instytucji publicznych, organizacji społecznych i obywateli we współdziałaniu na rzecz odnowy zabytków.

Społeczny Komitet współpracuje z władzami państwowymi i samorządowymi, w tym w szczególności ze służbami konserwatorskimi oraz z Małopolskim Urzędem Wojewódzkim, zastrzegając sobie pełną autonomię w zakresie wyboru finansowanych zadań, zakresu ich finansowania oraz kontroli realizacji pod względem merytorycznym i finansowym. W swoich decyzjach Komitet uwzględnia wymagane prawem zezwolenia władz konserwatorskich i budowlanych.

Społeczny Komitet współpracuje z wyższymi uczelniami oraz organizacjami naukowymi i twórczymi. Udział przedstawicieli nauki w pracach Społecznego Komitetu zapewnia wysoki poziom merytoryczny realizacji konserwatorskich oraz pozwala na wykorzystanie odkryć związanych z pracami konserwatorskimi w badaniach nad sztuką i kulturą Krakowa. Specyfika Krakowa jako wybitnego ośrodka kultury duchowej wymaga od Komitetu trwałej współpracy z przedstawicielami Kościoła Rzymsko-Katolickiego, Gminy Wyznaniowej Żydowskiej oraz przedstawicielami innych kościołów i związków wyznaniowych. Niezbędna jest ścisła współpraca Komitetu z właścicielami i administratorami obiektów zabytkowych oraz wykonawcami całego cyklu konserwatorskiego.

VI. DZIAŁANIA INSPIRUJĄCE

Działania inspirujące należą do zadań Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa wykraczających poza obowiązki wynikające z ustawy o Narodowym Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa. Celem Społecznego Komitetu w tym zakresie jest doprowadzenie do stanu, w którym władze publiczne, podmioty społeczne oraz właściciele i użytkownicy zabytków łączyć będzie głębokie zrozumienie dobra, jakim jest zachowanie zespołu zabytkowego Krakowa dla przyszłych pokoleń.

Rolą Społecznego Komitetu winno być:

- stałe akcentowanie rangi dziedzictwa historycznego dla współczesnego rozwoju miasta;

- podejmowanie inicjatyw i precyzowanie stanowisk w sprawie ochrony dziedzictwa narodowego oraz z sprawach związanych z nim problemów konserwatorskich, urbanistycznych, muzealnych, edukacyjnych, ekologicznych, prawnych i innych;
- inspirowanie badań naukowych dotyczących historii i zabytków Krakowa oraz metodologii i technologii prac konserwatorskich;
- kształtowanie opinii społecznej i współpraca z mediami.

Współpracując ze środkami masowego przekazu Społeczny Komitet pragnie popularyzować w kraju i za granicą:

- ideę ochrony zabytków jako niezbędnego elementu polityki zrównoważonego rozwoju,
- dziedzictwo kulturowe Krakowa, znaczenie i potrzeby jego ochrony,
- osiągnięcia badawcze i konserwatorskie związane z odnową zabytków Krakowa.

Działalność tę Społeczny Komitet uważa za swój wkład w promocję polskiej kultury w skali regionalnej i światowej. Społeczny Komitet będąc skutecznym forum koordynacji działań państwowych i społecznych, lokalnych i ogólnopolskich pragnie nadal inspirować i integrować wszystkie środowiska społeczne i zawodowe w Polsce wokół idei ochrony i odnowy zabytków Krakowa jako zadania o znaczeniu ogólnonarodowym.

Sekretarz
Społecznego Komitetu
Odnowy Zabytków Krakowa

/-/

Maciej Wilamowski

Przewodniczący
Społecznego Komitetu
Odnowy Zabytków Krakowa

/-/

Prof. Franciszek Ziejka